

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยกำลังเป็นปัญหาวิกฤตทางสังคมที่รุนแรง เป็นการทำลายความมั่นคงในเชิงคุณภาพประชากรให้อ่อนลงในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย ที่ทรุดโทรมลง สถิติปัญหาการเรื้อรังรู้ตัว ความรุนแรงในพฤติกรรมเพิ่มจำนวนอาชญากร ที่กระทำผิดในคดีต่าง ๆ การสิ้นเปลืองงบประมาณ คนล้นคุกกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ล้วนมาจาก คดียาบ้าแทบทั้งสิ้น ระบบครอบครัวที่แตกแยก การสูญเสีย สามภรรยา บุตรหลาน เข้าสู่ กระบวนการค้าขายมีเพิ่มขึ้น ตามลำดับ ศีลธรรมเสื่อม โทรมลง มีวัฒนธรรมเชื่อมโยง เป็น ปรากฏการณ์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยึดพฤติกรรมเป็นแนวปฏิบัติ “วัตถุนิยม เพศเสรี ยาเสพติด” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1) สถานการณ์ผู้เสพ/ผู้ติดยาและสารเสพติด ที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 ถึงปีงบประมาณ 2552 มีผู้ได้รับการคัดกรองทั้งสิ้นจำนวน 344,187 ราย แยกเป็นเพศชาย 310,478 ราย เพศหญิง จำนวน 33,598 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เสพยาเสพติดประเภทยาบ้ามากที่สุด จำนวน 278,671 ราย คิดเป็น 78.34 รongลงมา คือ กัญชา และสารระเหย จำนวน 28,555 ราย และ 16,934 ราย ตามลำดับ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2552, หน้า 2)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่กำลังทวีความรุนแรงและก่อความเสียหาย แก่ตัวผู้เสพ ครอบครัว สังคมประเทศ และ โลกโดยรวมอย่างมหาศาล จึงจำเป็นต้องหาทาง ป้องกันและแก้ไขปัญหานี้โดยเร่งด่วน ซึ่งการที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ได้นั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาสาเหตุของการเกิดปัญหาเสียก่อนว่าสาเหตุของปัญหานี้เกิดจาก เรื่องใดบ้าง ซึ่งปัญหาหายาเสพติดนี้ สามารถจำแนกสาเหตุออกได้ ดังนี้

1. ตัวยา
2. ตัวบุคคล
3. สังคม/สิ่งแวดล้อม

สาเหตุของการติดยาเสพติดทั้ง 3 ประการมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาเหตุของการติดยาเสพติดที่สำคัญที่สุด คือ สาเหตุด้านตัวบุคคลในแง่ความบกพร่องทางจิตใจ และบุคลิกภาพพื้นฐาน เมื่อตัวบุคคลซึ่งเป็นระบบย่อยของสังคม/สิ่งแวดล้อม และยังได้รับอิทธิพลของสังคม/สิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ และในขณะเดียวกัน ก็ต้องมีพฤติกรรมโต้ตอบกับสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา ถ้าตัวบุคคลมีความบกพร่องทางจิตใจและบุคลิกภาพที่อ่อนแอเสียแล้ว เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคในสังคม/สิ่งแวดล้อมย่อมไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม/สิ่งแวดล้อมได้ จึงหันไปพึ่งยาเสพติด และเกิดการติดยาเสพติดในที่สุด ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับศาสตร์ทางจิตเวชที่ยอมรับว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดนั้นมาจากพื้นฐานเดิมจากบุคลิกลักษณะของบุคคลนั้น (นิวัต เอี่ยมเที่ยง, 2542, หน้า 4) นอกจากนี้จากการศึกษาของ กุลบุญณ์ เกียรติบุตร (2546) ศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพ ถือเป็นปัจจัยภายในตัวของบุคคลปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการใช้สารเสพติดในครั้งแรกของบุคคล และอัญปยา บุรินทรภิบาล (2537, หน้า 6-7) ได้กล่าวถึงสาเหตุทางด้านบุคลิกภาพที่ทำให้คนหนุ่มสาวหันมาใช้ยาเสพติดว่า ผู้เสพติดเป็นผู้ที่มีความไม่มั่นคงทางด้านอารมณ์และจิตใจ มีอารมณ์อ่อนไหว ถูกชักจูงง่าย สอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2549, หน้า 39) พบว่า ผลการทดสอบทางบุคลิกภาพพบลักษณะร่วม คือ การมีวุฒิภาวะต่ำกว่าอายุจริง การมีบุคลิกภาพและความรู้สึกที่ไม่มั่นคงขาดความมั่นใจ มีความรู้สึกต้องการการพึ่งพาจากบุคคลอื่น มีการติดค้างในขั้น oral stage มีความรู้สึกกังวล และมีพื้นบุคลิกภาพค่อนข้างอ่อนแอ มีความวิตกกังวล ด้านอารมณ์ส่วนใหญ่อารมณ์เก็บกด การควบคุมอารมณ์ทำได้ไม่ค่อยดี อารมณ์สามารถถูกกระตุ้นได้ง่าย ด้านการแก้ไขปัญหา มองปัญหาไม่ชัดเจน และแก้ไขปัญหาแบบไม่เหมาะสม ใช้ความคิดและความรู้สึกของตนเองในการตัดสินใจวิธีการแก้ไขปัญหาแบบไม่ยืดหยุ่น มีแนวโน้มของการหลีกเลี่ยงหนีปัญหา ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมีความรู้สึกไม่เป็นมิตรกับสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ดี ค่อนข้างระแวง ไม่แน่ใจ กลัวการถูกหลอก บางส่วนต้องการการพึ่งพิงและกำลังใจจากคนรอบข้าง ด้านความรู้สึกต่อครอบครัว ต้องการการปลอบโยนและกำลังใจจากครอบครัว ต้องการความรักและความอบอุ่น ปัญหาที่พบส่วนใหญ่มีปัญหาการเก็บกดอารมณ์ มีความเครียดง่าย มีความรู้สึกผิดจากการกระทำผิดที่ยังฝังใจอยู่ การมองปัญหาไม่ชัด อาจทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เหมาะสม ซึ่ง McDougall (1989) สังเกตว่า

ผู้ติดยาเสพติดมีความไม่แน่ใจว่าตนมีคุณค่าสมควรความเป็นมนุษย์เท่า ๆ คนอื่นหรือเปล่า มีความไม่แน่ใจว่าตนได้รับการยอมรับจากคนอื่นหรือเปล่า สงสัยว่าคนอื่นจะเห็นคุณค่าของตนหรือไม่ เมื่อความกลัวดังกล่าวอยู่ในใจเสมอ ๆ จึงเป็นผลกระทบให้บุคคลเหล่านี้เติบโตขึ้นมาด้วยการสร้างภาพลักษณ์เฉพาะที่ผิด ๆ เกี่ยวกับตัวเองขึ้นมา อาจจะไม่ค่อยรู้จักตัวเอง และบิดเบือนตัวเองให้ห่างไกลจากลักษณะที่แท้จริงของตัวเองมากขึ้น ๆ จนในที่สุดก็ขาดเอกลักษณ์ของตนเอง สำหรับบุคคลเหล่านี้แล้ว การนำยาเสพติดมาใช้เป็นวิถีทางหนึ่งในการแก้ปัญหาทางจิตใจของเขา ด้วยความคิดที่เขาคิดว่าจะช่วยได้ เช่น จะทำให้ลืมความกลัว ทำให้ความรู้สึกนึกคิดที่ไม่สบายใจทั้งหลายมันตายตัวไปเลย ไม่ให้มันเข้ามาปรากฏในจิตสำนึกที่รู้ตัวของเขาได้ เขาจะได้ไม่ต้องรับรู้กับเรื่องที่ทำให้ร้ายจิตใจของเขาทั้งหมด และจากการศึกษาของ รัชนี เหล่าเรื่องธนา (2542) พบว่า ยังมีบุคลิกภาพแบบอ่อนไหวในทุกด้าน (inadequate personality) บุคลิกภาพแบบวู่วาม (emotional unstable personality) บุคลิกภาพคือเงียบ (passive aggressive personality) บุคลิกภาพที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการใช้สารเสพติดของบุคคล

จากการศึกษาปัจจัยทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัจจัยทางบุคลิกภาพเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นสาเหตุของการติดยาเสพติด และผลักดันให้บุคคลติดยาเสพติด โดย Allport (อ้างถึงใน นवलละอ อสุภผล, 2537, หน้า 4) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าเป็นลักษณะที่รวมเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวบุคคล จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาบุคลิกภาพของผู้เสพยาบ้า เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนแก้ไข และป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้า

ดังนั้น หากมีการศึกษาค้นคว้าบุคลิกภาพของผู้ที่เสพยาเสพติดชนิดแอมเฟตามีนแล้วจะช่วยให้ได้แนวทางในการป้องกัน และคัดกรองผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งกลุ่มเสี่ยงคือ ผู้ที่มีแนวโน้มบุคลิกภาพแบบผู้ติดยาเสพติด เช่น อ่อนแอ จิตใจอ่อนไหว ขาดเหตุผล ขาดความเชื่อมั่น ประพฤติในการเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม (สนิท สมักรการ, ทวี สวนมาลี, สุพรรณิ ไชยอำพร, จิรพร บุรณสิน และอุษณีย์ พรหมมาศ, 2530, หน้า 25) แต่เรื่องบุคลิกภาพ โดยเฉพาะบุคลิกภาพภายในเป็นสิ่งที่ตรวจวัดได้ยาก แบบทดสอบบุคลิกภาพจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้สามารถเข้าใจบุคลิกภาพภายในของผู้เสพยาบ้าได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น (กุลบุรณ เกียรติบุตร, 2546, หน้า 3) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบ T.A.T. เป็นแบบทดสอบ

ที่ใช้ในการประเมินบุคลิกภาพของผู้เสพยาเสพติดชนิดแอมเฟตามีน โดยจะพยายามกระตุ้นให้ผู้รับการทดสอบได้แสดงความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ และเล่าเรื่องจากภาพ ซึ่งจะเป็นการฉายภาพความคิด อารมณ์ของผู้ติดสารเสพติด โดยผ่านหลักการศึกษาดัชนีของเรื่อง โดย Murray (อ้างถึงใน Beellek, 1975) ประกอบด้วย

1. ความมีพลัง ความสามารถ (superiority)
2. ปมด้อย (inferiority)
3. อาชญากร (criminality)
4. ความผิดปกติทางจิต (mental abnormality)
5. โดดเดี่ยว ไม่มีเพื่อน (solitariness)
6. รู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (belongingness)
7. ความเป็นผู้นำ (leadership)
8. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (quarrelsomeness)

ผลวิเคราะห์ลักษณะคำตอบที่ได้จากการวิจัยนำไปสู่การทำความเข้าใจในบุคลิกลักษณะของผู้ติดยา และเป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี ให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้คุณค่าของชีวิต และมีเป้าหมายชีวิตในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการใช้ T.A.T. เพื่อคัดกรองผู้ที่มีบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการติดสารเสพติด และหาแนวทางป้องกัน การตรวจวินิจฉัยพฤติกรรมของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจและหาวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างทักษะให้กับผู้ที่เข้ารับการบำบัดให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะคำตอบจากแบบทดสอบ T.A.T. ของผู้ติดยาเสพติด
2. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของผู้ที่ติดยาเสพติด

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ติดยาเสพติดชนิดแอมเฟตามีนที่มีประวัติการใช้ยาเสพติดชนิดแอมเฟตามีนเพียงอย่างเดียวเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี และเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ศูนย์ลาดหลุมแก้ว) จังหวัดปทุมธานี อย่างน้อย 1 เดือน เพื่อให้พ้นระยะอาการขาดยา (withdrawal symptom) เพศชาย จำนวน 80 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

บุคลิกภาพ หมายถึง เป็นแบบฉบับของบุคคลที่แสดงออกทางอารมณ์ ความคิด เจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมและปฏิกิริยาการตอบสนองทั้งจากร่างกายและจิตใจ เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น และส่งผลให้แต่ละคนมีบุคลิกลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน โดยศึกษาจากตัวเอกของเรื่อง (main hero) ของแบบทดสอบ T.A.T. ซึ่งแบ่งเป็น 8 ลักษณะ ดังต่อไปนี้ (Bellak, 1975)

1. ความมีพลัง ความสามารถ (superiority) คือ พยายามเหนือ เป็นผู้นำ ควบคุมจัดการ บังคับ ข่มขู่
2. ปมค้อย (inferiority) คือ สมยอม แพ้ ผู้คนอื่นไม่ได้ รู้สึกค้อยกว่าผู้อื่น
3. อาชญากร (criminality) คือ พฤติกรรมผิดกฎหมาย ก้าวร้าว
4. ความผิดปกติทางจิต (mental abnormality) คือ การรับรู้ความเป็นจริงเสียไป เล่าเรื่องไม่ปะติดปะต่อ ขยายความคิดไปเรื่อย ๆ หลงผิด เป็นต้น
5. โดดเดี่ยว ไม่มีเพื่อน (solitariness) คือ เหงา อ้างว้าง อยู่คนเดียว ขาดที่พึ่ง ไม่มีความสุข
6. รู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (belongingness) คือ รู้สึกมีคนรัก เมื่อมีความทุกข์มีคนคอยช่วยเหลือ อบอุ่นใจ มั่นใจ

7. ความเป็นผู้นำ (leadership) คือ สามารถบริหารจัดการ ตัดสินใจได้ มีเหตุผล เป็นอิสระในตนเอง ไม่พึ่งพา มีความคิดริเริ่ม

8. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (quarrelsomeness) คือ ขัดแย้ง ไม่เป็นมิตร ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ทะเลาะวิวาท ก้าวร้าวทั้งด้านอารมณ์และคำพูด คำว่า โกรธ

T.A.T. สร้างโดยแบบทดสอบทางจิตวิทยาที่วัดบุคลิกภาพด้วยเทคนิคการฉายภาพ (projective technique) ซึ่งมีลักษณะไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน (unstructured) ประกอบด้วย ภาพ 31 เป็นภาพที่มีสถานการณ์คลุมเครือ สีขาวดำและภาพเปล่าไม่มีภาพ 1 ใบ เป็นเครื่องมือใช้ในการกระตุ้นให้ผู้รับการทดสอบเล่าเรื่อง หรือผูกเรื่องให้ตรงกับรูปภาพแต่ละภาพว่า อะไรทำให้เกิดเหตุการณ์ในภาพ และบุคคลในภาพกำลังรู้สึกและคิดอย่างไร โดยให้ผู้รับการทดสอบใช้จินตนาการได้อย่างอิสระ เพื่อฉายภาพให้เห็นถึงกลไกการทำงานของจิต ความคิด ความต้องการ และความขัดแย้งภายในใจออกมา

ผู้ติดยาเสพติด หมายถึง บุคคลซึ่งเสพยาหรือสารที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นยาเสพติด ให้โทษเข้าสู่ร่างกายด้วยวิธีการใดๆ ไม่ว่าจะ ดม สูบ กิน หรือฉีด หรืออื่น ๆ ติดต่อกันช่วงหนึ่ง จนเกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานในด้านบุคลิกภาพของผู้ที่ติดยาเสพติด เพื่อใช้สำหรับเป็นเกณฑ์ในการค้นหาเยาวชนที่มีแนวโน้มบุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติด
2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ติดยาเสพติดชนิดแอมเฟตามีน ได้มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะบุคลิกภาพของผู้ติดยาเสพติด นำไปสู่การช่วยเหลือและปรับพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ และศึกษาวิจัยต่อไป